

Казимірова О.Ю. *магістр 2-го року підготовки спеціальності «Менеджмент»,*

Вінницький інститут Університету «Україна»

Царенко О.М. *магістр 2-го року підготовки спеціальності «Менеджмент»,*

Вінницький інститут Університету «Україна»

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ: ЗМІСТ ТА ОСОБЛИВОСТІ

COMPETITIVENESS: CONTENTS AND FEATURES

Анотація. В статті розглядаються питання конкуренції та конкурентоспроможності. Визначається зміст даних категорій та ключові їх особливості.

Ключові слова: конкуренція, конкурентоспроможність, внутрішні та зовнішні фактори впливу.

Abstract. The article considers issues of competition and competitiveness. The content of these categories and their key features are determined.

Keywords: competition, competitiveness, internal and external factors of influence.

Поставка проблеми. Всю історію економічного розвитку цивілізації можна вважати історією конкурентної боротьби. З часом змінювалася її гострота, відбувалися зміни в складі обсягів і суб'єктів конкуренції, формувалися нові і модернізувалися старі методи ведення конкурентної боротьби. З рівня продукції, підприємств і галузей вона піднялася на геополітичний рівень, відбулися революційні зміни у зовнішньому і внутрішньому середовищі бізнесу. Незмінним залишилося лише одне – безкомпромісний характер конкурентної боротьби.

У всі часи основною економіки було і залишається підприємство, саме воно є рушійною силою створення потрібної суспільству продукції та надання необхідних послуг. Саме тому особливу увагу потрібно приділити розробці такого механізму, який би не тільки створив сприятливі умови для ефективного функціонування підприємств, а й забезпечив йому високий рівень конкурентоспроможності. Стійке положення підприємств на ринку забезпечується в першу чергу його внутрішньою політикою, яка орієнтує всіх співробітників на активний та цілеспрямований розвиток діяльності в умовах безперервних змін зовнішнього середовища.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вагомий внесок у дослідження конкуренції й розробку методологічних підходів щодо управління конкурентними перевагами зробили як закордонні вчені-економісти: М. Портер, І. Ансофф, Ф. Котлер, А. Томпсон, Г. Азоєв, А. Градов, Н. Мойсеєва, Р. Фатхутдінов, А. Юданов, А. Романов, так і вітчизняні вчені: Е. Азорян, І. Решетникова, В. Герасимчук, А. Воронкова, Ю. Ярошенко, О. Костусєв, З. Борисенко, О. Шнипка та ін.

Вітчизняна та зарубіжна література неоднозначно тлумачить поняття, що пов'язані з конкурентоспроможністю підприємства. Щоб розкрити економічну сутність даного поняття проведемо аналіз літературних джерел.

Різні автори по-різному трактують поняття «конкурентоспроможності» (табл. 1).

Так, М. Портер характеризує її як «здатність товару, послуги, суб'єкта ринкових відносин виступати на ринку на рівні з присутніми там аналогічними товарами, послугами чи конкуруючими суб'єктами ринкових відносин», Р.Ф. Фатхутдінов відзначає, що «конкурентоспроможність – це здатність об'єкта, що характеризується ступенем реального чи потенційного задоволення конкретної потреби порівняно з аналогічними об'єктами, які представлені на даному ринку». Л.П. Кураков, В.Л. Кураков визначають конкурентоспроможність як «рівень переваги або відставання фірми, підприємства, організації стосовно інших учасників-конкурентів на ринку всередині країни й за її межами, обумовлений за такими параметрами, як: технологія, кваліфікація персоналу, якість, політика збуту тощо».

Огляд трактування поняття «конкурентоспроможність підприємства»

Таблиця 1

Автор	Визначення
М. Портер	Конкурентоспроможність – властивість товару, послуги, суб'єкта ринкових відносин виступати на ринку нарівні з присутніми там аналогічними товарами, послугами чи конкуруючими суб'єктами ринкових відносин.
Р. Фатхутдінов	Конкурентоспроможність – властивість об'єкта, що характеризується ступенем реального чи потенційного задоволення потреби порівняно з аналогічними об'єктами, які представлені на даному ринку.
Т. Коно	Конкурентоспроможність підприємства – сукупність наступних характеристик: захоплена підприємством доля ринку; здатність підприємства до виробництва, збуту і розвитку; здатність вищого керівництва до реалізації поставленої цілі.
М. Єрмолов	Конкурентоспроможність підприємства – відносна характеристика, що відображає відмінність процесу розвитку даного виробника від виробника-конкурента як за ступенем задоволення своїми товарами чи послугами конкретної суспільної потреби, так і по ефективності виробничої діяльності.
Д. Самодуров	Конкурентоспроможність підприємства – здатність підприємства розробляти, виробляти і продавати свою продукцію на ринку по ціні, що забезпечує виконання в повному обсязі його фінансово-економічних зобов'язань, а також якісний та кількісний ріст його потенціалу.
М. Мескон	Конкурентоспроможність підприємства – це відносна характеристика, яка виражає відмінності розвитку даної фірми від розвитку конкурентних фірм за ступенем задоволення своїми товарами людських потреб і за ефективністю виробничої діяльності. Конкурентоспроможність підприємства характеризує можливості і динаміку його пристосування до умов ринкової конкуренції.
І. Сергеев	Під конкурентоспроможністю підприємства розуміється здатність підприємства виробляти конкурентоздатну продукцію за рахунок його вміння ефективно використовувати фінансовий, виробничий і трудовий потенціал.
Л.Кураков, В. Кураков	Конкурентоспроможність – це рівень переваги або відставання фірми, підприємства, організації стосовно інших учасників-конкурентів на ринку всередині країни й за її межами, обумовлений за такими параметрами як : технологія, кваліфікація персоналу, якість, політика збуту і т.п.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні поняття конкурентоспроможності є широко вживаним і водночас багатозначним. Наявність різних підходів до розуміння конкурентоспроможності зумовлена перш за все тим, що категорію і показники рівня конкурентоспроможності визначають різні економічні науки, і кожна з них пропонує свої визначення конкурентоспроможності, методи її оцінки і шляхи підвищення. Узагальнення трактовок цієї категорії дозволяє визначити такі суттєві характеристики конкурентоспроможності підприємства:

- порівняльний характер (відносна оцінка);
- короткострокові та довгострокові складові;
- залежність від конкурентоспроможності товару;
- залежність від ефективності роботи підприємства.

Порівняльний характер дослідження та оцінки рівня конкурентоспроможності підприємства, впливає з наведеного вище загального розуміння цього поняття: конкурентоспроможність не є явищем, притаманним конкретному об'єкту. Вона не впливає з його внутрішньої природи, а проявляється тільки за умов порівняння даного об'єкта з іншим. Конкурентоспроможність підприємств можна оцінити порівнянням найбільш суттєвих показників їх діяльності. Результатом цього порівняння є визначення рівня конкурентоспроможності.

Важливим є те, що результат оцінки буде справедливий тільки в умовах конкретного ринку в конкретний проміжок часу, тому що ринкова ситуація постійно змінюється. Часовий характер (динамічність) означає, що досягнутий в певний проміжок часу рівень конкурентоспроможності підприємства не може розглядатися як довгострокова характеристика його ринкової позиції незалежно від ефективності діяльності. Протидія інших суб'єктів господарювання, рішучість та ефективність їх конкурентних стратегій можуть призвести до втрати досягнутої позиції та зниження рівня конкурентоспроможності. Короткострокові та довгострокові складові проявляються в тому, що конкурентоспроможність охоплює як поточне положення підприємства на ринку, так і перспективи його зміни.

Зв'язок конкурентоспроможності товару та конкурентоспроможності підприємства є загальновизнаним фактом, хоча різні автори приділяють більшу чи меншу увагу ролі конкурентоспроможності товару у формуванні конкурентоспроможності підприємства. Твердження про залежність конкурентоспроможності підприємства від ефективності його роботи висловлюється як у прикладних роботах, так і в працях, що складають теоретичну основу дослідження конкурентоспроможності (М. Портер, І. Ансофф).

Узагальнюючи існуючі підходи до поняття конкурентоспроможності підприємства, можна дати наступне визначення: конкурентоспроможність підприємства – це його здатність у поточному періоді та в довгостроковій перспективі забезпечувати більш високу, порівняно з конкурентами, ефективність виробництва та вигідність реалізації своїх товарів.

Конкурентоспроможність є одним із ключових показників стану підприємства як господарської системи, який визначає перспективу його подальшого розвитку, можливість досягнення стратегічних цілей і завдань. Підтримання чи підвищення конкурентоспроможності може розглядатись і як одна з функціональних стратегічних цілей підприємства.

Конкурентоспроможність є поняттям відносним, тому конкурентоспроможність підприємства можна виявити тільки серед групи підприємств, які належать до однієї галузі або випускають товари-субститути.

Найбільш відомими в Україні по теорії конкуренції вважаються сучасні роботи професора Гарвардської школи бізнесу М. Портера. Широко відома його точка зору, що «конкуренція – це не рівновага, а постійні зміни». На думку Портера, конкурентоспроможність визначається здатністю постійно розвиватися: першочергово добиватися конкурентної переваги, змінюючи основу, на якій здійснюється конкуренція, а потім зберегти свою перевагу, постійно вдосконалюючи продукт, способи виробництва та інші фактори, причому так швидко, щоб конкуренти не змогли їх наздогнати і перегнати. Саме вдосконалення і оновлення – безперервний процес, який дозволяє створити, на думку М. Портера, конкурентні переваги.

Згідно з проведеним М. Портером аналізом промисловості найбільш промислово розвинутих країн, постійна реалізація оновлення виробництва на основі нововведень є джерелом стійких конкурентних переваг не лише компаній та галузей, а й країн.

Велике значення для подальшого розвитку теорії конкуренції мали розробка і обґрунтування М. Портером інструментів стратегічного та конкурентного аналізу: матриць «Національного ромбу» та «П'яти сил». Вони не пов'язані з аналізом конкурентоспроможності підприємства безпосередньо, але демонструють підходи відомого економіста до визначення категорії «конкурентоспроможність» і є інструментами узагальнення великої кількості інформації про галузь та місце в ній одного або кількох підприємств.

Національний ромб являє собою графічне зображення мікроекономічного бізнес-середовища країни, яке складається з чотирьох сфер: обставини для формування конкурентних стратегій фірм, якість ресурсів, що використовуються, якість попиту і наявність суміжних галузей та/або галузей, що забезпечують. Ці сфери створюють сприятливі чи не сприятливі умови для формування конкурентоспроможності, яку М. Портер вимірює ступенем продуктивності.

Наступним рівнем дослідження категорії конкурентоспроможність є галузь. Аналітична модель п'яти сил М. Портера дозволяє визначити природу й інтенсивність конкуренції в галузі. Ця матриця є універсальною – вона побудована з урахуванням спільних рис усіх ринків, тому широко застосовується в дослідженнях, найчастіше – саме для аналізу конкуренції. До матриці входять п'ять конкурентних сил (рис 1):

1. загроза появи нових конкурентів;
2. загроза появи товарів чи послуг-замінників;
3. здатність постачальників торгуватися (чи диктують вони свої умови);
4. здатність покупців торгуватися (чи диктують вони свої умови);
5. суперництво уже наявних конкурентів між собою.

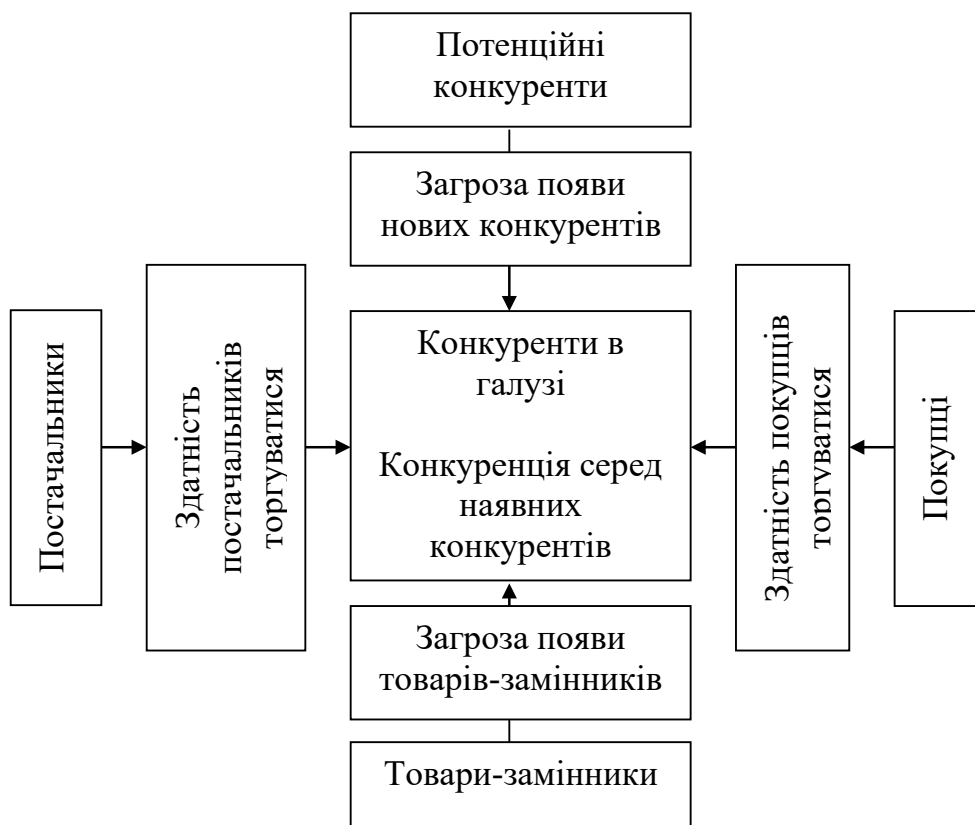

Рис. 1. Матриця п'яти сил – модель конкурентного ринку

При оцінці загрози появи нових конкурентів необхідно керуватися поняттям «бар'єр входу до галузі», висоту якого варто враховувати як організаціям, що знаходяться всередині галузі (для них чим вище бар'єр, тим краще), так і організаціям, що планують увійти у нову галузь.

Сила позиції постачальників багато в чому визначається типом ринку, на якому діють постачальники і підприємства галузі. Якщо це ринок постачальників, і вони диктують свої умови підприємствам галузі, то останні знаходяться в менш вигірній позиції у порівнянні з випадком, коли на ринку домінують підприємства (ринок споживачів). Сила позиції постачальників зазвичай визначається розмаїтстю і якістю продуктів постачання, можливістю швидкої і дешевої зміни постачальників, обсягами продукції, що закуповується, кількістю постачальників та інтенсивністю конкуренції між ними.

Сила позиції покупців, як і в попередньому випадку, залежить від типу ринку, на якому діють підприємства галузі і покупці їхньої продукції. Маються на увазі ринки виробника і покупця відповідно. Сила позиції покупців визначається в першу чергу можливістю швидко і дешево переключатися на використання інших продуктів, важливістю товару для покупців, наявністю незадоволеного попиту, обсягом закупівлі продуктів і кількістю покупців.

Розглянуті вище чотири групи чинників визначають привабливість галузі і доцільність вести в ній свій бізнес. Оскільки ці чинники впливають на ціни, витрати, інвестиції, то вони визначають рівень прибутковості організації даної галузі. Дослідження зазначених чотирьох сил дають можливість визначити конкурентний «клімат», інтенсивність суперництва і конкурентні переваги, якими володіє кожний із учасників ринку.

Для того, щоб оцінити п'яту силу – конкуренцію всередині галузі, – необхідно визначити динаміку обсягів продажу в галузі, ступінь диференціації продуктів, наявність надлишкових потужностей і відомих торгових марок у галузі. Прибуток спонукає конкуруючі фірми розвивати свої стратегії, спрямовані на створення конкурентних переваг.

Матриця п'яти сил дозволяє оцінити ситуацію в галузі, сформулювати уявлення про перспективи конкурентної боротьби, а також виділити основних конкурентів, які представляють найбільшу загрозу для підприємства.

Висновки. Конкуренція є рушійною силою розвитку всіх суб'єктів господарювання: від малого підприємства до могутньої держави. Формуючи конкурентоспроможність, процес конкуренції, забезпечує постійний розвиток економік та галузей, займаючи унікальне становище фактора внутрішнього та зовнішнього впливу.

Список використаних джерел

1. Басманова О.Є. Конкурентоспроможність підприємства: конспект лекцій для студентів ден. Форми навчання, які навчаються за напрямом підгот.8.03050401 – Економіка підприємства. Харків: Вид-во НУА, 2015. 52 с.
2. Жамойда О.А. Методичні особливості визначення конкурентоспроможності промислового підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2009, № 1(91). С.110-117.
3. Кириченко Л. Механізм управління конкурентоспроможністю підприємств. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. №1. 2009. С. 62-66.
4. Омельченко О.В. Використання альтернативних методів оцінки кредитоспроможності підприємства. *Подільський науковий вісник*. 2017. №4. С. 72-76.
5. Омельченко О.В. Діагностика стратегічної взаємодії фірм конкурентів. *Наукові праці МАУП*. 2012. №3. С. 185-190.
6. Омельченко О.В. Теоретичні передумови діагностики ринкової конкуренції. *Матеріали II Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції* (12 лютого 2014). 2014.
7. Омельченко О.В. Теоретичні передумови стратегічного аналізу протистояння підприємств конкурентів. *Наукові праці МАУП*. 2014. №1. С. 183-189.
8. Омельченко О.В. Теоретичні передумови стратегічного протистояння підприємств-конкурентів. *International Scientific Conference Formation of Modern Economic Area: Benefits, Risks, Implementation Mechanisms: Conference Proceedings, Part III, April 29*. Tbilisi: SSOTU. P. 159-162.
9. Омельченко О.В. Проблеми впровадження моделей стратегічного протистояння фірм-конкурентів. Актуальні питання економіки та управління. *Тези доповідей Молодіжного наукового форуму студентів, аспірантів і молодих вчених (29 квітня 2014 року)*. Луганськ: Луганський інститут ПрАТ «ВНЗ «МАУП», 2014. 165 с.
10. Романюк Л.М. Конкурентоспроможність підприємства: Посібник до вивчення дисципліни 8.03050401. Кіровоград: КНТУ, 2014. 152 с.
11. Сіменко І.В., Косова Т.Д. та ін. Аналіз господарської діяльності. К.: ЦУЛ, 2013. 384 с.
12. Сумець О.М. Оцінка конкурентоспроможності сучасного промислового підприємства: Навч.-практ. Посібник К: Професіонал, 2007. 208 с.
13. Фатхутдинов Р.А. Управление конкурентоспособностью организации. М: Изд-во Эксмо, 2005. 544с.

14. Швед В.В. Національна конкурентоспроможність України: індикативний підхід
URL: http://mev-nu.com/load/2013/10_mizhнародni_ekonomichni_vidnosini_v_sistemi_zrostannja_konkurentospro-mozhnosti_ekonomichnikh_sistem/40-1-0-199
15. Швед В.В., Боковець В.В. Стратегічне управління. Вінниця: ВФЕУ, 2012. 151 с.
16. Швед В.В., Чорна Л.О. Управління конкурентоздатністю сучасного підприємства. *Регіональна бізнес-економіка та управління*. 2013. №4. С.3-8.
17. Швед В.В., Яблочников С.Л. Конкурентоспроможність підприємства та особливості її визначення в сучасних умовах. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Економіка*. 2013. №21, вип. 7 (1). С. 92-96.

Кваша Д.Ю., старший преподаватель
кафедры информационных систем управления
факультета прикладной математики и информатики,
Белорусский государственный университет,
г. Минск, Республика Беларусь
Никитенко П.Г., доктор экономических наук, профессор,
академик НАН Беларуси

ПРИНЦИПЫ СТРУКТУРНЫХ ПРЕОБРАЗОВАНИЙ ДЕЦЕНТРАЛИЗОВАННЫХ ЦИФРОВЫХ ВАЛЮТ

PRINCIPLES OF STRUCTURAL CONVERSIONS OF DECENTRALIZED DIGITAL CURRENCIES

Аннотация. Обоснование, оценка и анализ рынков децентрализованных цифровых валют являются важными составляющими развития мировой экономики и мирового сообщества, позволяющие эффективно находить решения экономических и социальных проблем в рамках актуальных экономико-математических методов исследования, современных моделей и показателей анализа эффективности отдельных элементов.

Ключевые слова: Bitcoin, блокчейн, криптовалюта, волатильность, рынок криптовалют, структуризация, экономическая модель

Abstract. Justification, assessment and analysis of markets for decentralized digital currencies are important components of the development of the world economy and the world community, which make it possible to effectively find solutions to economic and social problems within the framework of current economic and mathematical research methods, modern models and indicators for analyzing the effectiveness of individual elements.

Key words: Bitcoin, blockchain, cryptocurrency, volatility, cryptocurrency market, structuring, economic model

Інтенсивний ріст грошових ринків і розвиток ІТ-технологій оказали вплив на економічні форми взаємодії між людьми, появу додаткових інститутів, фінансових інструментів і нових форм таких взаємозв'язків.